
Zpověď Kateřiny Medicejské

Alžbětina svatba se měla konat v červnu, aby se dala spojit se sňatkem Markéty a Filiberta Savojského; ten měl na rozdíl od Filipa II. do Paříže přijet. Filip vzkázal, že jej při obřadu zastoupí jeho první ruka, státník a vojévůdce vévoda z Alby.

Chystat věno dceři by měl být radostný úkol, ale při pohledu na všechny ty švadleny, suknáře, obuvníky a kožešníky, kteří pro ni vyráběli výbavu (protože zimy v Kastilsku prý bývají kruté, jak jsem se dozvěděla), mě čím dál víc bolelo srdce.

Filip vyjádřil přání, aby k němu Alžběta přijela co nejdřív. Ve svých dvatřiceti si toužebně přál zplodit dalšího dědice. Představa, že má dcera bude žít v té strohé říši, mě tížila jako noční můra. A také mě bolelo pomyšlení na blížící se ztrátu švagrové; kromě mých dam byla mou věrnou společnicí. Šestatřicetiletá Markéta ale prohlásila, že jí sňatek s Filibertem nebude vadit; svobodomyšlnost mládež z ní už vyprchala a toužila po pevném zázemí.

„Vzdor nemůže naplnit srdce napořád,“ řekla mi. „Musím přiznat, že se těším na život v Savojsku, kde aspoň budu ženou ve významném postavení.“

Přála jsem jí jen to nejlepší, ačkoli se v jejím věku dalo těžko předpokládat, že bude mít děti. Když Filibert přicestoval, vyjádřil se svou nastávající spokojenost. Tvořili poněkud nesourodý pár a musela jsem se usmát při představě, jak by asi reagoval František při pohledu na svou kostnatou dceru a jejího tělnatého snoubence.

Najednou tu byl červen a s ním španělská družina.

Vévoda z Alby, vysoký a hubený, se s Alžbětou setkal ve velkém sále Louvru; kolem krku měl pověšený náhrdelník se zlatou beráncí kůží, Řád zlatého rouna. Okamžitě jsem si všimla, že mu po zažloutlém obličejí přeběhl překvapený výraz. Má dcera, oblečená ve světle růžových šatech zdobených drahými kameny, odříkala dokonalou španělštinou uvítací proslov, po němž ji Alba počastoval škrobeným úsměvem a členové španělské družiny za bouřlivého potlesku nadšeně vykřikovali: „*Hermosa!* Krásné!“

Následovaly oslavy. Přestože jsme byli na mizině a na nové oblečení jsme si museli půjčit, postarali jsme se, aby se nikdo nevrátil do Španělska se

stížnostmi na špatné přijetí. Večer před svatbou jsem Alžbětu doprovodila do její ložnice a vykartáčovala jí vlasy. Nemluvily jsme. Nebylo nic, čím bychom mohly prolomit smutek mezi námi.

Tiše mi stiskla ruku.

Na druhý den jsem přihlížela tomu, jak v Notre Dame poklekla vedle Alby a provdala se za Filipa II. Když jí vévoda navlékal prsten, zavřela jsem oči. Dosud byla ve Francii a vždycky bude má dcera, ale v tu chvíli přestala být moje.

Ted' už patřila Španělsku.

* * *

Museli jsme ještě přetrpět oslavné turnaje a svatbu Filiberta a Markéty. Královské sňatky jsou zdoluhavé záležitosti a Jindřich rozhodl, že je lepší nikoho neunavovat tím, že budou probíhat hned dva za sebou. Místo toho se měl nejdřív konat turnaj na počest Alžběty, v němž se Jindřich v nové zlačené zbroji utká s vítězem.

Já jsem zatím řešila problémy s dětmi. František si vzal do hlavy, že když se zúčastní klání jeho otec, musí to udělat i on. Ta představa mě děsila, protože nedávno prodělal zánět v uchu a ještě pořád se zotavoval. Jen co jsem mu ten bláznivý nápad rozmluvila, šla jsem za Alžbětou, jejíž brokátové šaty potřebovaly poslední úpravy, a pak ještě za Margot, Karlem, Jindřichem a malým Herkulem. Před půlnocí jsem padala vyčerpáním. Odpotácela jsem se do ložnice a padla do postele. Té noci se mi zdál sen.

Proplouvám černým tunelem. Necítím nic pevného a obklopuje mě tma, podobná strašné konečnosti hrobu. Jsem stísněná a chce se mi křičet, ale nedokážu ze sebe vypravit jedinou hlásku. V dálce plane oheň. Táhne mě to k němu, plameny šlehají čím dál výš a přibližují se, varují mě před něčím nevyhnutelným, něčím...

Probudila mě Lucrezia, trásla mnou. „Mylady!“

Vypotácela jsem se ze zmuchlaných a propocených lůžkovin; točila se mi hlava a dělalo se mi zle. Ten pocit jsem znala; naposledy jsem ho zakusila, když jsem objala malého prince z Navarry. Takhle se projevoval můj dar. A pak jsem slyšela Nostradamův hlas, jako kdyby tam se mnou byl: *Nikdy nezatajím pravdu...*

Odstrčila jsem ustaranou Lucrezii. „Musím vidět své dopisy.“

Na mém stole jich ležela úctyhodná hromádka. V předchozích rušných týdnech jsem korespondenci zanedbávala. Začala jsem se jimi probírat: cítila jsem, že tam někde je to, co hledám.

Pak jsem uviděla obálku s pečeti, na níž byl otisk mého prstenu. Dopis od něj.

Otevřela jsem ho. Text byl stručný. *Vaše Milost se musí mít na pozoru. Pamatujte na proroctví.*

Poslal mi varování.

„*Dio Mio.*“ Pohlédla jsem na Lucrezii. „Stane se něco strašného.“ Dopis mi vyklouzl z prstů. „To proroctví si už nepamatuju. Nostradamus mi jich odříkal několik. Ani tady nemám tu knihu, kterou mi dal, nechala jsem ji v Blois.“

Po zbytek noci jsem nespala, přecházela jsem ložnicí sem a tam, sledována kalným pohledem svých žen. Jakmile se rozednilo, vyšla jsem na chodbu, kde ve výklencích nocovali na podlaze níže postavení dvořané a kočky tu číhaly na myši.

Jindřich bydlel v jiném křídle než já. Diana ho ještě pořád navštěvovala a nikdy jsem nechodila do jeho komnat, aniž bych se předem ohlásila. Ale věděla jsem, že dnes ráno tam Diana nebude. I po všech těch letech se chovala pokrytecky, a když jsme se ocitli ve středu pozornosti, držela se v pozdálí. Našla jsem manžela obklopeného pážaty, tajemníky a služebnictvem; pomáhali mu se zkouškou nového brnění. Na židli opodál seděl František de Guise, dlouhé nohy natažené před sebou. Uviděl mě a v jizvě na hubeném obličejí mu zacukalo. Neměli jsme se rádi, jednal se mnou pohrdavě od chvíle, kdy jsem přijela do Francie.

Neochotně vstal a uklonil se mi.

Jindřich vypadal unaveně, vousaté líce měl celé propadlé. „Ano, Kateřino?“ řekl, jako by se stávalo každým dnem, že přijdu bez ohlášení do jeho komnat.

„Mylorde, můžeme spolu chvíli mluvit o samotě?“ zeptala jsem se.

„Jak vidíš, jsem zaneprázdněný,“ namítl. „Nemůže to počkat na později?“

„Ne.“ Cítila jsem Guisův upřený pohled. „Obávám se, že je to nanejvýš důležité.“

„Jako spousta jiných věcí.“ Jindřich s povzdechem požádal ostatní, aby se vzdálili. „Nevím, co mám dělat dřív,“ postěžoval si. „Pořád musím něco zkoušet, podepisovat horu papírů. Čeká mě schůzka s anglickým vyslancem

a s Albou, nemluvě o tom, že bych měl před kláním zkontrolovat seznam účastníků. Opravdu je tohle důležité?“

„Ano. Jsem tady, protože si myslím... že nám hrozí nebezpečí.“

Zamračil se. „Nebezpečí? Jaké?“

„Nevím.“ Sepjala jsem ruce s vědomím toho, jak mu asi zní moje slova. „Včera jsem měla sen a...“ Viděla jsem v jeho očích nevěřičnost a přistoupila jsem k němu blíž. „Prosím, vyslechni mě. Mám strach o někoho, kdo je nám drahý, možná z naší vlastní rodiny.“

Klesl na židli, nemotorný v náprsním krúnýři. „No dobrá, poslouchám. Ale můj tajemník se nejspíš brzy vrátí a tentokrát ho nemůžu poslat pryč. Doráží na mě od samého rána.“

Pověděla jsem mu o snu a o dopise od Nostradama. Musela jsem se přemáhat, abych neprozradila něco o svých dřívějších předtuchách, protože jsem se před ním o svém daru ještě nikdy nezmínila. Asi by se mu nelíbilo, že se jeho manželka přiznává k okultním schopnostem.

Když jsem domluvila, podepřel si dlaněmi bradu. „A myslíš si, že ten sen a Nostradamovo proroctví jsou předzvěstí něčeho, co by nás mohlo ohrožit?“

„Ano.“ Oddechla jsem si, že z jeho hlasu nezní výsměch. „Vzpomeň si, že ti uzdravil nohu. A říkal, že se mi ozve, pokud vyvstane nutnost.“

„Kateřino, to je přece absurdní,“ odpověděl Jindřich beze stopy pohrdání. „Jsi přetažená kvůli Alžbětě. Děláš si o ni starosti, protože musí brzy odjet do Španělska.“

„Ne, ty tomu nerozumíš. Napsal ten dopis před několika týdny. Objevila jsem ho jen kvůli tomu snu. Zaznamenal mi ta proroctví do knihy, ale nechala jsem ji v Blois. Musíme pro ni poslat.“

Díval se na mě, jako kdybych přišla o rozum. „Poslat pro nějakou knihu? Za necelé tři hodiny začíná klání na oslavu dceřina sňatku se španělským králem.“

„Může se konat. Jen prostě pošli do Blois někoho, komu můžeme věřit, a...“

„Kateřino.“ Nezvedl hlas, ale slyšela jsem v něm netrpělivý tón. „Přece víš, že je teď zámek zavřený. Klíče od našich komnat má vrchní komoří a ten má spoustu jiné práce i bez toho, abych ho nutil hnát se tam. A vůbec, jak by asi našel to, co chceš? Ve tvých komnatách jsou stovky knih.“

To mě nenapadlo. Vlastně jsem o tom nepřemýšlela, ale nemínila jsem to před ním přiznat. Napřímila jsem ramena; potýkala jsem se s nevysvětlitel-

ným zoufalstvím. „Tak tam pojedu sama. Dej mi klíče, vezmu s sebou Lucrezii a někoho ze stráží.“

„Zmeškat turnaj, při němž mám změřit síly s vítězem?“ Podíval se na mě přimhouřenýma očima. „To snad nemyslíš vážně. Byl to jen sen, Kateřino. Když tu knihu nebudeš mít, nic zlého se nestane.“

Najednou jsem začala pochybovat. Měl pravdu: byl to jen sen. Sen a tajemný dopis od muže, kterého jsem pořádně neznala a na jeho věštbý jsem se nemohla spoléhat.

Ale přesto jsem věděla své. „Vím, že to zní šíleně, Jindřichu, ale cítím to v srdci. Co když se jedná o Alžbětu? Žádáme toho po ní tolik a je moc unavená. Co jestli onemocní?“

„Všichni jsme unavení. Jsme unavení z Anglie a Španělska, z kacířů, špatné úrody a chudoby. Všichni musíme nést nějaké břímě. Alžběta ponese to své, jak nejlépe to dokáže. Neposílám ji pryč proto, že bych chtěl, ale protože musím.“

„Já vím. Nic ti nevyčítám. A možná nejde o ni. To varování se může týkat kohokoli, třeba některého z našich dětí.“

„Kateřino, žádné varování ani proroctví neexistuje. Jsi prostě přetažená a odmítáš si to přiznat. Jako dobrá matka si o Alžbětu děláš starosti.“ Odmlčel se a dodal vlídněji: „Filip si přeje, aby do Madridu přicestovala nejpozději v listopadu, aby ji mohl o Vánocích představit dvoru. Měla bys co nejlépe využít čas, který ti zbývá, a ne se hnát do Blois kvůli něčemu, co ti ten člověk kdysi řekl.“

„Jindřichu, prosím.“ Z očí mi vytryskly slzy.

Stoupl si, sevřel mě v náruči a hladil mě po vlasech. „No tak, neplač. Vzal mě za bradu, zvedl můj obličej k svému a usmál se na mě. „Přečkejme ten zatracený turnaj, a jestli tě to do zítřka nepřejde, něco vymyslíme, ano? Třeba tam pojedeme spolu, když to bude nutné.“

Vydechla jsem úlevou. „Děkuju... miluju tě.“

Vyřkla jsem ta slova dřív, než jsem je stačila zadržet, a Jindřich znehybněl. Pak mě k sobě přitiskl a zašeptal: „Já tě taky miluju.“

Víc toho neřekl, protože se do místnosti nahrnulo služebnictvo. Ale když jsem odcházela, uvědomila jsem si, že jsem od něj konečně dostala to, co jsem vždycky chtěla.

Co se budoucna týče, žádná pravda nemůže být považována za jistou.

Zatímco jsem spěchala zpátky do svých komnat, v duchu jsem se vrátila ke rčení starého Maestra Ruggieriho a vyložila si je jako znamení, že jsme-li předem varováni, můžeme odvrátit neštěstí. Zítra pošlu pro Nostradamovu knihu a třeba i pro věštce samotného, aby mi vše vysvětlil. Na jednom dni přece nezáleží.

Oblékla jsem se do krásných šatů, vzala si šperky a shromáždila děti a svou družinu. Za hlaholení trubek jsme odešli ke kolbišti, kde jsem s dámami vyšla na stupínek a připojila se pod baldachýnem k Alžbětě, Marii a Františkovi. Karel, Jindřich a Margot seděli na čalouněných sedátkách v řadě pod námi. Posadila jsem se na židli, vzala jsem si od pážete pohár vína a v duchu se připravila na dlouhé odpoledne. Tuto hlučnou a drsnou zábavu jsem si nikdy neoblíbila.

Věděla jsem, že se klání podle plánu zúčastní čtyři bojovníci a Jindřich se nakonec utká s vítězem. Dav diváků jásotem přivítal Jindřichova blízkého druha Zjizveného, který přicválal na kolbiště na mohutném bílém oři. Jen co se rozjel s kopím proti svému prvnímu soupeři, Marie vyskočila na nohy. „Rozraz mu lebku, strýčku!“

Zatahala jsem ji za sukni. „Posaď se! Jsi snad pohan, aby ses takhle projevovala?“

Pohodila hlavou; její strýc Guise po třech kolech zvítězil. Porazil i dalšího protivníka, vévodu z Nemours. Zatímco objížděl volným cvalem arénu, celý zardělý, už jsem se nenamáhala Marii usměrnit a nechala jsem ji radostně povykovat spolu s ostatními.

„Kdo se se mnou utká?“ vykřikl Zjizvený. „Kdo si troufá střetnout se s vítězem?“

Montgomery, kapitán skotské stráže, předstoupil. „Já.“

V davu to zahučelo. Montgomery sice patřil k privilegovanému sboru manželových ochránců, ale přece jen byl Skot. Guise na něj pohlédl a přikývl. Považoval tu výzvu za méněcennou, ale nechtěl vypadat jako zbabělec.

Montgomery nasedl na bílého koně. Se Zjizveným zaujali postavení proti sobě a rozjeli se. Montgomery rozmáchlým úderem kopí zasáhl Guise do štítu a srazil vévodu z koně. „Faul!“ křičeli diváci. „Znovu!“

Ale Zjizvený byl podle pravidel turnaje poražený a hlasité vytrubování oznamovalo, že teď vítěze vyzve k boji král, můj manžel.

Zpozorněla jsem. Kdyby se tohle stalo v koloseu, na Montgomeryho by vypustili lvy. Ale Jindřich si byl jistý svým umem a naznačil, že se s kapitánem střetne.

Přicválal na kolbiště na svém grošákovi, oděný ve zlaté zbroji. Vypadal zdatně a mladě, když zaujal postavení a spustil hledí na své přilbě. Heroldi zatroubili a oba muži se proti sobě rozjeli.

V tu chvíli jsem si vybavila slova, pronesená v Blois před čtyřmi lety.

Mladý lev přemůže starého v jediném zápase.

Začala jsem se zvedat. Všechno kolem mě jako by se zpomalilo: slyšela jsem vrzání zbroje i to, jak koním odlétávají od kopyt trsy trávy. Cítila jsem, jak se ve vzduchu vznáší očekávání. Otevřela jsem ústa. Současně s mým výkřikem se ozval ohlušující třesk kopí, které narazilo do kovu.

Potlesk trval jen chvíli. Jindřich se v sedle nadzvedl; kopí mu vypadlo z ruky a udeřilo o zem. Zatímco se k němu na kolbišti sbíhali podkoní, viděla jsem, že se mu noha zamotala do třmene. Než sklouzl ze sedla, muži ho stačili zachytit. Rozhostilo se omráčené ticho.

Jako první zaječela Marie – připadalo mi, že její strnulé kvílení trvá celé hodiny. Vyklópýtala jsem ze stupínku a prodírala se mezi strnulými dvořany. Když jsem se udýchaná dopotácela do arény, šlechtici už Jindřicha přinášeli ke mně. Ještě pořád měl na hlavě přilbu, hledí pod čelem promáčknuté. Položili ho na lavičku a začali mu přilbu sundávat. Pohlédla jsem do kolbiště. Montgomery tam stál jako přimražený; v ruce držel zlomené kopí.

Jindřich zasténal; mužům se konečně podařilo stáhnout mu přilbu z hlavy. Zakryla jsem si rukama ústa, abych se nerozkřičela.

Vypíchne mu oko ve zlaté kleci.

Manžel měl úplně bílý obličej, potřísněný jen trochou krve.

Z pravého oka mu trčel kousek Montgomeryho kopí.

SEDMNÁCT

O dnesli ho do paláce, kde jsem stála u lůžka a čekala, až mu doktor Paré prohlédne ránu. Jindřich ztratil vědomí; na jeho křídově bílé pleti se rýsovaly modré žíly. Paré nejdřív nanesl na poraněné oko obklad z máku a vyčnívající třísku pečlivě omotal gázou. Pak monsignora kardinála a mě vyzval posunkem, abychom šli počkat do předpokoje.

„Jak je na tom?“ vyštěkl monsignor neobvykle pisklavým hlasem. „Bude žít?“

Rázně jsem se k němu otočila. „Jak se opovažujete? Mluvíte jako zrádce!“

Pohrdavě na mě pohlédl, čímž rozptýlil zbývající pochyby o jeho povaze, pokud jsem ještě nějaké měla. „Madam,“ řekl, „musíme zvážit blaho říše. Ta rána Jeho Veličenstva by mohla být smrtelná.“ Pronesl to tak bezcitně, jako kdyby byl Jindřich psem, který se připletl pod kola kočáru.

Ve vztahu ke Guisům ve mně kypěl hněv i za normálních okolností, ale teď mě málem udusil. Když už jsem ho chtěla rázně vykázat pryč, doktor Paré odpověděl: „Monsignore, to poranění je skutečně vážné, ale nemusí být smrtelné. Nejdřív musíme vyjmout třísku a teprve pak můžeme stanovit přesný rozsah poškození.“

Cítila jsem, jak mnou prostupuje chlad. Předvídala jsem nebezpečí, ale vůbec mě nenapadlo, že by se mohlo něco stát Jindřichovi. Odvrátila jsem se od monsignorova vypočítavého pohledu. „Musíme udělat všechno, co se dá,“ řekla jsem hlasem, z něhož přes veškeré mé úsilí zaznívala panika. „Život Jeho Veličenstva je v našich rukou. Možná bych měla povolat Nostradama. Už mému manželovi jednou pomohl.“

„Byla to jen nehluboká rána na noze,“ namítl jemně Paré. „Nostradamus je jistě zručný, ale není chirurg. Navíc by trvalo dlouho, než by se sem dostal, a tříska se musí vytáhnout co nejdřív, než začne rána hnisat. Už jsem na bojišti prováděl operace, ale tohle si nejdřív musím vyzkoušet na nějakém modelu.“ Odmlčel se. „Potřebuju hlavy, Vaše Milosti. Co nejvíc hlav.“

„Nechte popravit deset vězňů a přineste doktorovi hlavy,“ vyštěkla jsem na monsignora.

„Smím navrhnout, aby jedna z nich patřila kapitánu Montgomerymu?“ zeptal se rozvázně kardinál.

„Byla to nehoda,“ obořila jsem se na něj. „Nezabíjíme lidi kvůli nešťastným náhodám.“

„Montgomery je hugenot. Není náhoda, že nejdřív vyzval k boji mého bratra. Jeho Veličenstvo je pro kacíře nepřítelem. Tohle je ze strany hugenotů pomsta.“

Přistoupila jsem k němu blíž. Dělal se mi zle z jeho pěstěných rukou a navoněného zevnějšku, pod nímž se skrývalo srdce netvora. „Nedrážděte mou trpělivost,“ varovala jsem jej. „Jděte! Udělejte, co vám poroučím. Teď hned!“

Na Montgomerym mi ani trochu nezáleželo, ale nechtěla jsem, aby zemřel jen kvůli tomu, že si to přeje monsignor. Když kardinál vykročil do galerie, odkud jsem slyšela hlasy dvořanů, domáhajících se zpráv, Paré na mě smutně pohlédl. Nesnesla jsem pohled na jeho zkroušený obličej, v němž se

rýsovaly pochyby, a raději jsem šla k Jindřichovu lůžku, posadila se vedle něj a sevřela jeho ruku.

Bude žít. Musí.

* * *

Ani hlavy oddělené od těl neposkytly Parému definitivní odpovědi a nakonec se jen rozhodl třísku přirážnout, aby usnadnil hojení rány. Tkáň kolem poraněného oka byla ošklivě zanícená a v obavách, že začne hnisat, jsem vyslala rychlého posla do Salonu s naléhavou prosbou o Nostradamovu pomoc. Při čekání na jeho odpověď jsem se nehnula od Jindřichova lůžka, kde mi dělaly společnost švagrová Markéta a dcera Alžběta. Chvilími se probíral k vědomí a vždycky mě tam našel: omývala jsem mu obličej a krk odvarem z rozmarýny, usmívala se na něj a mluvila povzbudivým tónem. Ani jednou jsem nedala najevo strach, který mi svíral hrdlo.

Třetího dne jím začala zmítat horečka a kůže nabrala odstín písku. Nostradamus vzkázal, že pokud jej potřebuji, okamžitě přijede, ale k jeho velkému žalu, jak říká Paré, není chirurg a mohl by jen poskytnout nějakou radu. V dopise přiložil recept na obklad, který by snad mohl pomoci. Jindřichovo oko bylo nateklé a mokvalo; museli ho na lůžku pevně držet, aby mohl Paré sundat obvazy a aplikovat obklad. Alžběta navzdory odhodlání zůstat tam se mnou vypadala, že je jí na omdlení; poslala jsem ji i s Markétou pryč a trvala na tom, ať si obě odpočinou.

Jakmile Markéta dohlédla na to, aby se má dcera uložila do postele, vrátila se. Paré byl už s převazováním hotový a v míse u jeho nohou ležela hromádka páchnoucí gázy, z níž se linul pronikavý zápach hnisu. Jindřichovi se na čele perlil ledový pot. Ještě před chvílí sebou na posteli zuřivě mlátil a řval bolestí, ale teď znehybněl tak, že jsem měla strach z nejhoršího.

„Sotva se hýbá,“ zašeptala jsem Parému. „Můžeme udělat ještě něco?“

„Obávám se, že třiska možná pronikla okem Jeho Veličenstva a prorazila ochrannou membránu mozku. Obklad možná zmírní hnisání na povrchu, ale pokud se třiska dostane ještě hlouběji...“ Odmlčel se.

„A co operace?“ zeptala jsem se. „Až otok splaskne, můžete třísku vyjmout, ne?“

Zavrtěl hlavou. „Vyžadovalo by to trepanaci lebky a na tu je teď Jeho Veličenstvo příliš slabé. Možná pokud zabere ten obklad, a třeba to nebude vůbec zapotřebí. Možná se zotaví i bez toho.“

„S třískou v oku?“ Užasle jsem na něj hleděla. „Chcete říct, že nemůžeme udělat nic jiného?“

Nešťastně přikývl. Otočila jsem se k svému manželovi. Novými obvazy už začínaly prosakovat hnis a krev. Když jsem mu sevřela ruku, najednou otevřel nezraněné oko. Naklonila jsem se k jeho vyprahlým rtům.

„Markéta,“ zašeptal. „Její svatba... dohlédni na to.“

Slyšela jsem, jak Markéta za mými zády zoufale vzlyká. Nemusela jsem se na ni dívat, abych věděla, že se už také poddala zoufalství.